

8a.6 Stand van zaken VNG Verenigingsvisie (2030)

Bijlage bij ledenbrief 16 december 2021: “Uitnodiging Extra ALV 13 januari 2022”

Visie en missie VNG

‘De VNG werkt aan een krachtige lokale overheid, door agendasettend te zijn op voor gemeenten relevante vraagstukken en ontwikkelingen, en door de lokale uitvoering centraal te stellen bij maatschappelijke opgaven’. Dit zijn de visie en missie van de VNG¹.

Om dit te realiseren heeft de VNG drie vaste pijlers, die een stevige basis aan de vereniging geven: platform voor kennisdeling, belangenbehartiging en dienstverlening. De verenigingsstrategie voor middellange termijn² in 2019 is vastgesteld om richting te geven aan de inhoudelijke agenda van de vereniging: *wat* hebben we de komende tijd samen te doen? Maar een krachtige lokale overheid vraagt steeds meer samenwerking, in de regio, interbestuurlijk, of in ketens. Meer taken in een complexer speelveld vragen daarom ook om een visie op het samenspel en de positie van lokale overheden: *hoe* gaan we dat samen realiseren?

Daarom is in mei 2021 door het bestuur besloten dat we aan de slag gaan met een visie voor de lange termijn. Waarin naar voren komt op welke scenario’s gemeenten en VNG zich moeten voorbereiden, maar ook hoe gemeenten in 2030 met elkaar samenwerken en de manier waarop de VNG daaraan kan bijdragen.

Ambitie

De inzet voor deze verenigingsvisie is om als één sterke lokale bestuurslaag samen te werken en elkaar te versterken. Deze ambitie wordt ondersteund en verder vormgegeven vanuit de vereniging. Hiermee bouwen we voort op de huidige ontwikkeling van regionalisering, netwerkvorming en gezamenlijke uitvoering en kan hiermee expliciet worden gemaakt en verder gebracht.

Voor de sterke lokale bestuurslaag formuleren we een aantal uitgangspunten, met afspraken over de samenwerking en kwaliteit van onze organisaties.

Voor de rol van de vereniging betekent dit dat we als vereniging het knooppunt willen zijn voor de verschillende gemeentelijke en aanpalende partijen en netwerken. Hiermee wordt onze positie als belangenbehartiger en dienstverlener sterker en het platform om dit te kunnen bereiken verstevigd.

1. In kaart brengen van uitdagingen en scenario’s

De inzet van de verenigingsvisie hangt samen met de uitdagingen die afkomen op gemeenten en de VNG. We werken dan ook aan een gedragen beeld van de gezamenlijke uitdagingen waar we als lokale bestuurslaag voor komen te staan. Daarbij kijken we naar de uitdagingen voor gemeenten, gemeentelijke netwerken, uitvoeringsorganisaties, regionale samenwerkingsverbanden en de vereniging. Op basis van de verwachte impact en invloed formuleren we scenario’s en daarmee afwegingsmogelijkheden voor de vereniging. We geven hiermee invulling aan waar we ons gezamenlijk op (kunnen) voorbereiden richting 2030.

¹ <https://vng.nl/rubrieken/over-de-vng>

² Gemeenten 2024. Ontwikkelingen en opgaven 2020-2024, beschikbaar via <https://vng.nl/sites/default/files/gemeenten2024.pdf>

2. Contouren voor een sterke lokale bestuurslaag

Voor de vertaling van de ambitie naar concrete uitwerking is een aantal gedeelde kaders nodig. De ambitie van een sterke lokale bestuurslaag betekent dat we als gemeenten het volgende verkennen:

Een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van lokaal bestuur

Gemeenten en aanpalende (regionale en uitvoerende) organisaties ontwikkelen zich tot één sterke bestuurslaag in 2030. Dit krijgt vorm vanuit het gedeelde principe: gemeenten versterken elkaar. Goed functionerende gemeenten, klein en groot, uit alle delen van Nederland verbeteren de kwaliteit van het gehele lokale bestuur. Hier zetten we samen op in. Gezamenlijk zijn we er als netwerk verantwoordelijk voor dat niemand door het ijs zakt en dat we elkaar vasthouden in de ontwikkeling naar een stevige en zelfbewuste bestuurslaag. De ketting is zo sterk als de zwakste schakel, het gemeentelijk netwerk heeft verantwoordelijkheid voor elkaar. De vereniging speelt een leidende rol vóór de sector en een ondersteunende en verbindende rol in de sector. Dit betekent dat we het gesprek aan gaan over wat belangrijk vinden op het gebied van lokale autonomie, regionalisering, differentiatie en een sterke eerste overheid.

Een vereniging als knooppunt van gemeentelijke netwerken en organisaties

Voortbouwend op de rol die de vereniging voor alle gemeenten speelt, betekent dit ook een stevigere rol voor de VNG ten aanzien van de regio's en netwerken waarin gemeenten taken organiseren. Hierin worden we nadrukkelijker een knooppunt van gemeentelijke netwerken. De vereniging wordt zo aanjager van de ambitie om als gemeenten en regionale samenwerkingsverbanden als één bestuurslaag gaan werken, vanuit de gedachte dat (steeds meer) vraagstukken gemeente- en regiogrenzen overschrijden. Het voordeel van deze bredere focus is dat we breder als één bestuurslaag kunnen kijken naar de oplossingen die wij als lokale overheid zien, en daarmee ook een stevigere en meer proactieve positie kunnen innemen richting het rijk. Tevens kunnen we ons als collectief (in)richten op dit type vraagstukken.

Processtappen

Voor de ontwikkeling van de visie doorlopen we de volgende processtappen op hoofdlijnen:

- Opstellen van een gedragen beeld van de uitdagingen die op ons afkomen en de vertaling daarvan naar scenario's (eind 2021)
- Inventarisatie van aanvullende inzichten van planbureaus, data en onderzoeken (voorjaar 2022)
- Toetsing van de ambitie en uitgangspunten voor de vereniging voor verdere uitwerking (ALV 2022)
- Input en validering van de visie en uitwerking van de opgaven d.m.v. gespreksronde in commissies, afdelingen en netwerken (najaar 2022, voorjaar 2023)
- Vaststellen van de visie met een implementatievoorstel (ALV juni 2023)